
ПЕРСОНАЛІЇ

Марія Романюк

МИКОЛА ПШЕНИЧНИЙ — УКРАЇНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК, ПЕДАГОГ, КРАЄЗНАВЕЦЬ, ДОСЛІДНИК, ВИДАВЕЦЬ, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Микола Пшеничний народився 19 липня 1954 р. в мальовничому селі Молодаві на Дубенщині, де закінчив восьмирічну школу, а далі Дубенську середню школу №1. Після школи працював мулярем у будівельному управлінні №24 міста Рівного. Одночасно навчався на підготовчому відділенні педінституту, де брав активну участь у літературній студії і ночами підпрацьовував, завантажуючи-розвантажуючи вагони, аби придбати букіністичні книги. З 1971-го по 1975 рік навчався на філологічному факультеті Рівненського педінституту, де займався в літературній студії під керівництвом Миколи Кузьменка. В інституті гуртував навколо себе талановиту молодь, де кілька років очолював вузівську літературну студію. Керував літоб'єднанням Володимирецького району при редакції районої газети, літературними гуртками Остківської та Балаховицької восьмирічок, Каноницької середньої школи, Мирогощанського радгоспу-технікуму, обласною літстудією при газеті «Зміна».

Був директором середньої школи Каноницької десятирічки, що на Володимиреччині, працював кореспондентом газети «Червона зірка», з 1990 року – редактором видавництва «Наш край», з 1993 року – «Край» у Дубні. 15 років працював науковим співробітником Державного історико-культурного заповідника м. Дубна. Активно друкувався на сторінках районних, обласних, всеукраїнських видань. Член Спілки письменників України з 1985 року.

У 1980 р. – учасник Всесоюзного фестивалю молоді поезії в м. Кизилі (Тувинська республіка), різних республіканських нарад молодих поетів.

Удвох із дружиною, поетесою Любов'ю Пшеничною, у серпні 1990 року заснували на

Дубенщині видавництва «Незабудка», «Наш край», а потім – «Край», видрукували майже дві сотні книг рівненських, київських, львівських, херсонських, тернопільських, луганських та зарубіжних авторів. Завдяки Пшеничним до читачів прийшли як збірки молодих літераторів краю, так і інших містин.

Відома львівська письменниця-дисидентка Галина Гордасевич писала: «Не сумніваюся в одному, що на початку 90-х років центр книговидавничої справи перемістився на Рівненщину. Там видавали книжки аж три видавництва: «Азалія», «Наш край» і «Незабудка». Понад сто назв на поліграфічній базі периферійної друкарні в умовах нашого паперового дефіциту – це таки подвиг... Зрештою, такими мали б бути всі діти талановитого українського народу».

В особі Миколи Пшеничного до літератури прийшов поет загостреної соціальної проблематики, чистого джерельного голосу. Автор вдавався до несподіваних образів і співставлень, умів сказати по – своєму, створити незвичні і водночас природні образи. В його творчих доробках – боротьба проти чорних бід, безгосподарності, за зелене вбрання отчої землі, за справедливу долю і історію свого народу.

Ще учнем 9-го класу Дубенської середньої школи №1 опублікував перші вірші. У 1982 році вийшла у видавництві «Молодь» перша збірка «Сьомий материк».

Микола Пшеничний – автор різножанрових художніх та художньо-документальних книг: «Сьомий материк» (1982), «Межа» (1986), «Осторога» (1988), «Калиновий рушник» (1989), «Чорно-білий світ» (2001), літературного портрету «Григорій Дем'янчук» (2001), книжки для дітей «Бекана ворона» (2014), повісті-есе «Подзвін

Микола Пшеничний (1954–2020)

Золотої Підкови» (2016), «Для Дубна, для Волині, для України» (2017), науково-краєзнавчих досліджень «Стріляли в правду, молодість, красу...» (2016), «Для Дубна, для Волині, для України», «Над Іквою, над рікою», «Сильний, мужній, безстрашний», «Невтомне серце джерела», «Собори душ ваших бережить» та ін. Твори письменника публікувалися в перекладах російською, білоруською, болгарською, бурятською, тувинською, туркменською та іншими мовами.

На його робочому столі сходилися докупи записи, зроблені у Литві і Білорусі, на Саяно-Шушенській ГЕС, на Кос-Аралі, у Грузії і в Туві, в горах Саянах. Микола Пшеничний редагував (і видав у Дубні масовим тиражем) антологію сучасної польської поезії «Інше прохання» – у перекладах київського літератора Станіслава Шевченка, де є навіть поезії Кароля Войтили – папи римського Івана-Павла II.

Упродовж багатьох років на Дубенському телебаченні вів авторські письменницькі програми «Краєзнавчі мандрівки з Миколом Пшеничним» та «Скарби Заповідника», які знайомили глядачів з історичними, архітектурними, релігійними пам'ятками краю та його найбільшим багатством – людьми, поміж яких чимало непересічних особистостей.

Автор сценаріїв фільмів (разом із дружиною-письменницею Любою Пшеничною): «Золота підкова Бориса Возницького» – три серії, «Казка старого млина» – про село Мирогощу, «Шевченкова дорога» тощо.

Був першим головою Дубенського Товариства української мови імені Тараса Шевченка, 5 разів обирався депутатом Дубенської міської та районної рад, упродовж двох каденцій був членом громадської ради при райдержадміністрації, де багато зробив для утвердження українського, народного в краї, зокрема в культурі, літературі, мистецтві.

Перший номінант почесної відзнаки м. Дубна – «Кришталевий жолудь».

Удостоєний найвищої нагороди Всеукраїнської «Просвіти» ім. Т. Шевченка – медалі «Будівничий України».

Із нагоди 50-річчя від дня народження ректорат Національного університету «Острозька академія» нагородив письменника Дипломом «За вагомий внесок у вітчизняну культуру».

Лауреат Тувинської республіканської молодіжної літературно-мистецької премії, Рівненської обласної літературно-мистецької премії ім. Бориса Тена та літературної премії-стипендії штату Нью-Джерсі (США), літературної премії ім. Валер'яна Поліщука та Грицька Чубая.

Останні роки Микола Пшеничний тяжко хворів. Помер 20 березня 2020 року внаслідок онкологічної хвороби. Похований у с. Мирогоща, де і прожив більшу частину свого життя.

Посмертно вийшли книги «65 доль у моїй долі», «Віче під калиною», «Десь Молодава є».

Дослідження: історичне краєзнавство, літературне краєзнавство, народознавство, музеєзнавство, постаті відомих людей, створив ряд фільмів та відеороликів про маловідомі сторінки історії рідного краю.

Художні твори

Пшеничний М. Душа : поезії. Рівне : Овід, 2006. 140 с.

До книги увійшли твори М. Пшеничного, написані у різні роки. Об'єднують їх роздуми автора про те, що саме возвишає людину над суєтою повсякденності.

Пшеничний М. І. Бекана ворона : вірші для дітей. Рівне : ДМ, 2012. 16 с.

Із віршиків малюки почують про те, як колось у ворони не було садка, то ж доводилося іноді залітати в чужі, аби поласувати смачними ягодами. Закінчується ця історія. тим, що тепер навіть малі вороненята каркають: чужого брати – не можна. А ще це книжка-розмальовка, де автор пропонує розфарбувати її.

Пшеничний М. Межа : поема – фреска. – Львів : Каменяр, 1986. 42 с. (Приватна колекція А. І. Дацкова).

У поемі виведено образ першодрукаря, про-світителя – гуманіста Івана Федорова – величний образ, що символізує собою добу Відродження.

Пшеничний М. І. Осторога : поезії. Київ : Рад. письменник, 1988. 104 с.

В збірнику поет піднімає проблему збереження і охорони природи, прагне відобразити ду-ховні пошуки рівноваги.

Пшеничний М. І. Сьомий материк : поезії. Київ : Молодь, 1982. 64 с.

Книга про рідний край, рідне село Молодаво, річку, прибережні рослини, ліс, про сільського дядька, який з гільзи майструє синичник, про без-рукого млинаря, що верховодить на вітряках.

Пшенична Л., Пшеничний М. Чорно-білий світ : [Вірші]. Калиновий вогонь серед зими. – Львів : Джерело, 2001. С. 57–99.

Це дев'ять книг бібліотеки ім. В. Чорновола альманаху «Український вісник». У виданні розмі-щено дві книги поезій: Миколи Пшеничного «Чорно-білий світ» та Любові Пшеничної «Вогник на калині».

Публіцистично – документальні твори – есе

Пшеничний М. В моїй душі горить вогонь : епістоляр. есе-спомин : до 60-річчя від дня на-родж. поета і дисидента М. Вівчарука. Дубно : МП, 2017. 32 с.

Про «справжню, талановиту, вибухову по-езію» Миколи Вівчарука та спогади про нього, різні життєві і творчі події.

Пшеничний М. Григорій Дем'янчук: Літературний портрет. Рівне : Азалія, 2001. 44 с.

Нарис про життєвий і творчий шлях відо-мого письменника, науковця, краєзнавця, гро-мадського діяча – Г. Дем'янчука. У книзі вміщено також спогади про цю людину великого таланту та енциклопедичних знань, яка так передчасно пішла з життя.

Пшеничний М. «Десь Молодава є...» : май-же автобіографічна повість-есе проминулих літ. Ч.1–5. Дубно : МП, 2019–2020.

5 книг Миколи Пшеничного про рідне село Молодаво, його історію, події, жителів, відомих людей, які побували тут. Книги містять багато спогадів односельців, старожилів, ілюстровані світлинами села, історичних будівель, закладів культури, освіти тощо.

Пшеничний М. Для Дубна, для Волині, для України, або Канва до вишиваного портрета Ігоря Лозов'юка : повість - есе. – 2-ге вид. Дубно, 2017. 40 с.

Видання присвячене 100-річчю від дня народження випускника Дубенської гімназії, краєзнавця, етнографа, публіциста, бібліографа, філателіста, художника, педагога, ветерана Другої світової війни – Ігоря Лозов'юка.

Пшеничний М. Над рікою, над Іквою : літ. портр. : 100-річчю від дня народж. М. Сивіцького присвяч. / ред. Л. Пшенична. Дубно, 2017. 28 с.

Книга про українського прозаїка, доктора гуманітарних наук, почесного громадянина м. Дубна, уродженця с. Підлужжя Дубенського рай-ону, Миколу Костьовича Сивіцького. Автор до-сліджує його життєвий і творчий шлях.

Пшеничний М. Наша родина не байдаку-вала: повість-есе минулих літ у листах і споминах : до 110-річчя від дня народж. Ю. Шумовського. Дубно : МП, 2018. 48 с.

Ця книга про Юрія Федоровича Шумовського, нашого земляка, який народився у с. Мирогоща Дубенського повіту Волинської губернії (нині Дубенського району Рівненської області) – відомо-го невтомною багаторічною різногалузевою пра-цею, що прославила рідний край і Україну на трьох континентах – в Європі, Африці і Америці. Хоча, безперечно, сам любив найбільше Україну.

Пшеничний М. Неопалимі дзво-ни Звенигорода (та листи Ігоря Кириловича Свешнікова) : есе. Дубно : МП, 2018. 40 с.

Спогади і розповіді про відомого історика, археолога, музейника, краєзнавця і педагога Ігоря Свешнікова, який навчався у Дубенській гімна-зії, а пізніше був завідувачем відділу археології Дубенського музею.

Пшеничний М. Подзвін Золотої Підкови : повість-есе у споминах і документах про Бориса Возницького. Дубно, 2016. 48с.

Микола Пшеничний, добре знаючи Бориса Возницького упродовж більше тридцяти років, на основі численних документів та власних споминів, написав незвичний твір, який став ще однією пе-люсткою до вдячного вінка пам'яті Великому Українцеві.

Пшеничний М. І. Прощай, убогий Кос-Арале : есе-мандрівка : до 170-річчя написання Т. Г. Шевченком реквієму «Ой чого ти почорніло, зеленее поле?». Хмельницький : Стасюк Л. С., 2018. 113 с.

Літературна розвідка автора, присвяче-на одному – єдиному віршу – реквієму Тараса Шевченка, цитата з якого є назвою книги. Простежує історію його написання в азіатській пустелі неісходимій, розповідає про переклади десятками мов світу, знайомить з багатьма ком-позиторами, які створили на цей текст мелодії, а також згадує свою подорож до Кос-Аралу, де

впродовж десятиріччя народжувався шедевр у солдатсько-матроській поетовій душі та у захлавній книжці. В книзі надруковано Шевченкіану автора книги Миколи Пшеничного.

Пшеничний М. Сильний, мужній, безстрашний! : есе. Дубно, 2017. 28 с.

Про Арсена Шумовського – найкращого, за словами автора, із родини Шумовських, найукраїннішого, найглибшого і найбагатограннішого у вельми багатьох іпостасях.

Пшеничний М. Собори душ своїх бережіть : ювіл. есе - у листах, щоденниках і споминах : до 100-річчя від дня народж. О. Гончара і 50-річчя його роману «Собор» . Ч. 1; Дубен. орг. Нац. Спілки письменників України. Дубно : ДО НСПУ, 2018. 48 с.

Листи Олеся Гончара до Миколи Пшеничного, – із міста Києва в Мирогощу, – спомини і роздуми про те, чого не маємо права забувати, стануть ще кількома штрихами до його ювілейного літературного портрета.

Пшеничний М. Стріляли в правду, молодість, красу! : до 75-річчя енкаведист. злочинів у Дубен. в'язниці в черв. 1941-го. – 2-ге вид., доп. Дубно, 2017. 20 с.

Увазі читачів пропонується факсиміле передмови автора та короткої біографії з книжки Валентини Крищенко «Великдень у в'язниці» (Дубно, «Просвіта», 1997, стор. 3–6, 33–34) та фрагменти інших статей, починаючи із кінця 1980-х й аж до 2016 р.

Публікації в збірниках і періодичних виданнях

Пшеничний М. Борис Григорович Возницький і козацькі могили // Замок [Дубно]. 2016. 14 лип. С. 7.

Пшеничний М. Василь Стус і Дубенщина // Замок [Дубно]. 2008. 10 січ. С. 3.

Пшеничний М. Державна книгарня у Дубні за німців. *Скриня* [Дубно]. 2008. 17 січ. С. 7.

Пшеничний М. Дід митрополита і місто Дубно. *Скриня* [Дубно]. 2019. 23 трав. С. 4.

Пшеничний М. «До неба тягнулися хрести...». *Дзеркало плюс* [Дубно]. 2012. 19 лип. С. 13.

Пшеничний М. Дубенщина середньовічна у творчості поетів – земляків. *Магдебурзькому праву в місті Дубні – 500 років* : матеріали Міжн. наук-теорет. конф. Дубно. 2007. С. 148–153.

Пшеничний М. Дубенський костел, рік 1947. «Там, де Ікви срібні хвилі плінуть...»: Матеріали Міжнар. наук-теорет. конф., присвяченої укр-пол. взаєминам на Дубенщині, 17–18 верес. 2005 р. м. Дубно. Дубно, 2005. С. 13–14.

Пшеничний М. «І на тім рушничкові...»:

Дубнівські рушники у фондах Державного музею етнографії народів СРСР. *Червон. прапор*. 1983. 16 жовт.

Пшеничний М. Ігореві Лозов'юку – 100! *Замок* [Дубно]. 2017. 12 січ. С. 9.

Пшеничний М. Кирило-Мефодіївське товариство і ...Броди, і Дубно, і Микола Гоголь! *Наукові записки* : 190 р. від дня народження П. Куліша. – Рівне : О. Зень, 2009. Вип. 7. С. 135–138.

Пшеничний М. Коломиєць – батько, Коломиєць – син... *Сакральна спадщина Дубенщини* : матеріали міжнар. наук. іст.-краєзн. конф., присвяч. 1025-річчю хрещення Київ. Русі та 521-й річниці Дубен. замку / Держ. іст.-культ. заповідник м. Дубно ; гол. ред. Л. Кічатий. Дубно : Держ. іст.-культ. заповідник, 2013. С. 199–204.

Пшеничний М. Крути, Дубенщина й Улас Самчук. *Замок* [Дубно]. 2008. 24 січ. С. 4.

Пшеничний М. Магдебурзьке право у місті Дубні. *Над Іквою-рікою...: Літ.-мистец.-краєзн. альм.* Дубно, 2007. С. 124–125; *Замок*. 2007. 7 черв. С. 9; *Скриня*. 2006. 12 лип. С. 5.

Пшеничний М.І. Над ними не було суду. *Рівненщина репресована, депортована, мордована. 1939–1941*: Матеріали громад. історико-правових слухань у Рівному 9 черв. 1996 р. Рівне, 1997. С. 78–82. Розповіді очевидців розстрілу в'язнів Дубенської тюрми 22 червня 1941 р.

Пшеничний М. Нарешті : перепоховання убієнних із в'язниці. *Дзеркало плюс* [Дубно]. 2019. 26 верес. С. 9.

Пшеничний М. Отець Віталій [ігумен Чеснохрестського монастиря з 1603 р.] – один з перших українських поетів – і Дубно. *Дубно і світ*: Міжнар. ювіл. наук.-теорет. конф., присвячена 900-річчю м. Дубна, 25–26 серп. 2000 р. Дубно, 2000. С. 63–64.

Пшеничний М. Пам'яті розстріляних земляків; розмовляв М. Мащенко // *Дзеркало плюс* [Дубно]. – 2009. – 25 черв. – С. 7.

Пшеничний М. Пилип Орлик, Дубно і Білорусь. *Магдебурзькому праву в місті Дубні – 500 років*: матеріали Міжн. наук-теорет. конф. Дубно. 2007. С. 133–135.

Пшеничний М. Пісні непокори Кузьми Грищенка. *Новини Костопільщини*. 2017. 11 лют. С. 5.

Пшеничний М. Подзвін Золотої Підкови. *Скриня* [Дубно]. 2016. 21 квіт. С. 15.

Пшеничний М. Поет, перекладач, дисидент Грицько Чубай. *Діячі науки і мистецтва рідного краю у розвитку української національної культури*: 36. матеріалів і тез наук. конф. 29–30 верес. 1998 р. Рівне, 1998. С. 140–144.

Пшеничний М. Публікується вперше «На

Волині замордовано масу інтелігенції...». *Скриня* [Дубно]. 2005. 11 серпня.

Пшеничний М. «Радо зустрівся б з вами...» *Історико-культурна спадщина Дубна: правові, історичні, мистецькі та музейні аспекти* : матеріали наук.-теорет. конф., присвяч. 15-річчю створення Держ. Іст.-культ. заповідника м. Дубна. Дубно, 2008. С. 49–52.

Пшеничний М. То коли ж був Т. Г. Шевченко у Дубні?: [Припущення автора]. *Над Іквою-рікою...*: Літ.-мистец. краєзн. альм. Дубно, 2007. С. 131–132; *Замок*. 2007. 21 черв. С.9.

Пшеничний М. У Дубенському замку гостював Іван Мазепа... *Вісн. Дубеничини*. 2005. 17 лют. С. 2; *Вісті Рівненщини*. 2005. 6 квіт.

Пшеничний М. Улас Самчук ночував у

Молодаві... *Чехи і Дубеничина* : матеріали міжн. наук.-теорет. конф., присвяч. 60-річчю репатріації чехів на етнічну Батьківщину, м. Дубно, 18 трав. 2008 р. Дубно, 2008. С. 22–23.

Пшеничний М. Храм на ульбарівському пагорбі. *Скриня* [Дубно]. 2015. 7 трав. С. 15.

Пшеничний М. Чеські сторінки у біографії Бориса Возницького. *Лицар ордена культури* : матеріали наук. іст.-краєзн. конф., присвяч. 90-річчю від дня народж. Б. Г. Возницького, 21 квіт. 2016 р., м. Дубно / Упр. культури і туризму Рівнен. обл. держ. адмін.; Держ. іст.- культ. заповідник м. Дубно. Рівне : ДМ, 2016. С. 32–35.

Пшеничний М. Шолохов бував на Дубенщині. *Дзеркало плюс* [Дубно]. 2015. № 10 груд. С. 14